

Respons

Elfenbenskysten: Kjønnsllestelse (FGM)

- Utbredelse
- Typer kjønnsllestelse og alder ved inngrepet
- Lovverk mot kjønnsllestelse og implementering
- Myndighetsbeskyttelse og lokale NGO-ers rolle
- Beslutningsmønster i familie og nettverk
- Er det vanlig å bortføre barn for å omskjære dem mot foreldrenes uttrykte vilje?

Innledning

Kort om begrepsbruk

I denne responsen bruker vi hovedsakelig begrepet kjønnsllestelse, som tilsvarer «female genital mutilation» (FGM). Dette er i tråd med norsk lovverk, og termen brukes også av Verdens helseorganisasjon (WHO) og menneskerettighetsorganisasjoner. Vi bruker i tillegg omskjæring, som tilsvarer det nøytrale begrepet «excision» på fransk, det offisielle språket i Elfenbenskysten. For mer om begrepsbruk, se Landinfo 2007, s. 5.

Kildetilfang

Kildetilfanget om kjønnsllestelse i Elfenbenskysten er forholdsvis godt. Helse- og demografiundersøkelser, hvor utvikling i omfang av praksisen måles, gjennomføres regelmessig (EDS-MICS 2011/2012; MICS 2016). Kjønnsllestelse er også et godt belyst tema innen forskning, og de mange internasjonale organene og NGO-ene som arbeider med problemstillingen, gir regelmessig ut rapporter om sitt arbeid (UNICEF 2019; WHO 2018).

Landinfo gjennomførte en informasjonsinnhentingsreise til Elfenbenskysten i mars 2012, hvor kjønnsllestelse var et av temaene som ble undersøkt. Til tross for at informasjonen fra reisen er noe tilårskommen, er det Landinfos vurdering at den fremdeles er aktuell. Selv om omfanget av FGM kan variere over tid, er den sosiale og kulturelle rammen rundt praksisen stabil. Landinfo har derfor valgt å inkludere informasjon fra denne reisen i responsen.

Respons Elfenbenskysten: Kjønnsllestelse

Utbredelse

Statistikk ut fra region, etnisitet og religion

De nyeste tallene som foreligger, er fra Multiple Indicator Cluster Survey (MICS) 2016.¹ Der oppga 37 prosent av kvinnene i alderen 15–49 at de var kjønnslemlestet (s. 145). Blant jenter i alderen 0–14 var rundt 11 prosent kjønnslemlestet (s. 146).²

Region	Prosentandel FGM kvinner 15–49 år
Nord	74
Nordvest	75
Vest	62
Sørvest	39
Midtre	18
Sør, uten Abidjan	26
Abidjan	25
Midtre øst	24
Midtre nord	42
Midtre vest	35
Nordøst	25

Etniske grupper	Prosentandel FGM kvinner 15–49 år
Akan	3
Krou	14
Mandé nord	61
Mandé sør	43
Gur	59
Andre ivorianere	53
Andre nasjonaliteter	58

Religion/livssyn	Prosentandel FGM kvinner 15–49 år
Muslimere	62
Kristne	12
Animister/ikke-troende	49

Kilde: MICS 2016, s. 145.³

Som vist i tabellene over, er utbredelse av kjønnslemlestelse knyttet til region, etnisk tilhørighet og religion. Praksisen er mest utbredt i rurale områder i nord og i vest.

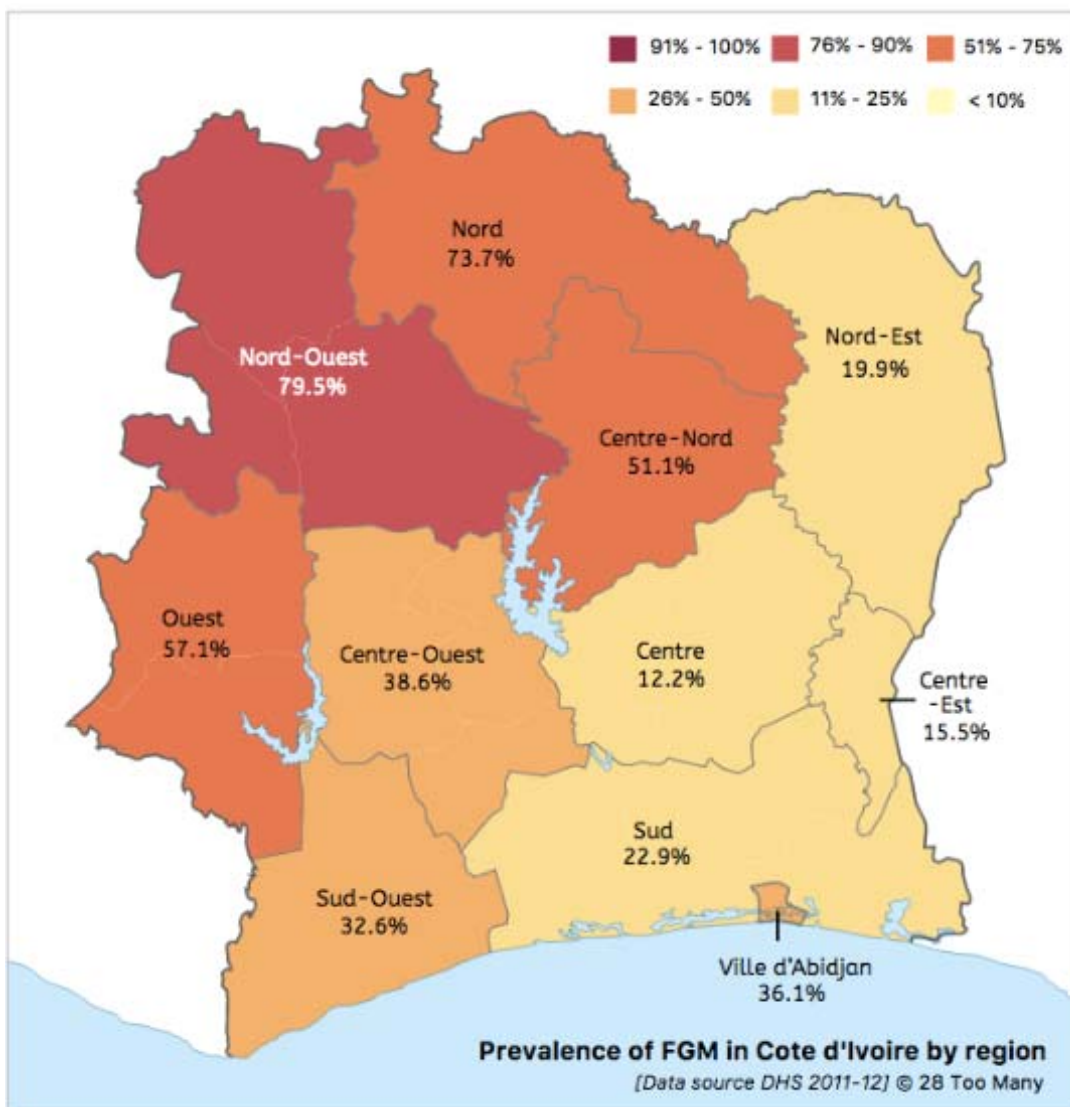
¹ Det ivorianske utviklingsdepartementet ledet undersøkelsen som ble utført i 2016 av det nasjonale statistikkbyrået, Institut National de la Statistique (INS). Et representativt utvalg på rundt 12 000 kvinner svarte på spørsmålene om kjønnslemlestelse.

² Tall basert på hva mødrene oppga om døtrenes FGM-status.

³ Tallene fra MICS 2016 samsvarer stort sett med tallene fra EDS-MICS 2011/2012. Se også UNICEF 2019.

I områder hvor kjønnslemlestelse tradisjonelt ikke praktiseres, er det i stor grad innflyttere som utfører det. Dette gjelder særlig den midtre delen og i sør, hvor den opprinnelige etniske gruppen, akan (kwa), ikke praktiserer FGM, men hvor innflyttere bidrar til en viss utbredelse.

Abidjan er en fleretnisk by, og omfanget av kjønnslemlestelse varierer innad i byen. Ulike bydeler har klare etniske profiler. Det er likevel verdt å merke seg at bydeler med stor innflytting fra områder hvor FGM er utbredt, også ligger under det nasjonale gjennomsnittet for utbredelse av kjønnslemlestelse. Dette er for eksempel tilfellet i bydelen Abobo nord i Abidjan. Der er omfanget 23 prosent, altså under det nasjonale gjennomsnittet, til tross for at majoriteten av innbyggerne er fra nord hvor omfanget er høyt. Dette indikerer at urbanitet i seg selv bidrar til at omfanget går ned (Fondation Djigui, møte i Abidjan, mars 2012).

Kilde: 28 Too Many u.å. (DHS 2011-12 er den samme kilden som den vi omtaler som EDS-MICS 2011/2012.)

Nedgang i utbredelsen

I de fleste regionene har andelen kjønnslemlestedde sunket, til dels betydelig, fra 2006 til 2019. Tabellen under viser andelen omskårede kvinner i alderen 15–49 i utvalgte regioner:

	2006	2011/2012	2016
Nordøst	53	20	25
Vest	73	57	62
Nord	88	74	74
Nordvest	88	80	75
Midtre øst	13	16	24

Kilder: EDS-MICS 2011/2012, s. 331; MICS 2016, s. 145.⁴

De siste 25 årene har andelen kjønnslemlestedde kvinner i alderen 15–49 sunket fra 43 prosent i 1994 til 37 prosent i 2016 (UNICEF 2013, s. 97; MICS 2016, s. 145). Helseundersøkelsene som ble foretatt i 2006, 2011/2012 og 2016, viser stabile tall for samme aldersgruppe (henholdsvis 36, 38 og 37 prosent).

Den største nedgangen finner man imidlertid i aldersgruppen 0–14 år, hvor andelen kjønnslemlestedde er elleve prosent (MICS 2016, s. 146). At andelen er atskillig lavere i denne aldersgruppen enn i resten av befolkningen, bekreftes også av en studie publisert i *British Medical Journal Global Health* (Kandala et al. 2018, s. 4, tabell 1), hvor et gjennomsnitt på 14 prosent jenter i alderen 0–14 år var omskåret i perioden 1999–2016.⁵

I MICS 2016 (s. 145) var 34 prosent av kvinnene i alderen 20–24 kjønnslemlestet, mens andelen i aldersgruppen 45–49 var 42 prosent. Siden det er ytterst sjelden at noen blir omskåret etter at de fyller 20, tyder også dette på en nedadgående tendens.

I en undersøkelse fra 2013 ble ivorianske kvinner spurt hvor mange som *ikke* hadde kjønnslemlestet døtrene sine og hvor mange som heller ikke hadde planer om det.

	Andel som ikke har kjønnslemlestet datteren/døtrene	Andel som heller ikke har planer om å kjønnslemleste datteren/døtrene
Urbane strøk	93	85
Rurale strøk	82	71

Kilde: CEDAW 2018, s. 17.

Den overordnede tendensen er altså at omfanget av FGM er på vei ned. Likevel er det viktig å være oppmerksom på noen feilkilder som kan gi utslag på tallene over utbredelse. UNICEF (2013, s. 89, 100) og den belgiske landkunnskapsenheten Centre de documentation et de

⁴ I denne sammenstillingen sammenlignes tre ulike utvalg i tre forskjellige undersøkelser. Tallene er derfor ikke direkte sammenlignbare, men viser en generell tendens i utbredelsen.

⁵ Andelen varierte fra ni til nitten prosent i perioden. Studien omhandler 29 land hvor FGM praktiseres.

Respons Elfenbenskysten: Kjønnslemlestelse

recherches (Cedoca 2019, s. 8, 9) beskriver potensiell underrapportering i land der FGM er forbudt ved lov, og respondentene kan frykte straffeforfølgelse hvis de svarer oppriktig. Videre kjenner ikke nødvendigvis alle kvinner sin egen FGM-status.

Sosiale faktorer

Utbredelsen avhenger i stor grad av geografi og etnisitet, men også sosiale faktorer spiller inn. FGM forekommer hyppigere i økonomisk ressursvake familier, i rurale omgivelser og blant kvinner med lav utdanning.

Økonomisk nivå	Prosentandel FGM kvinner 15–49 år
Den fattigste delen av befolkningen	50
Fattige	44
Middels inntekt	43
Velstående	34
Den mest velstående delen av befolkningen	20

Bosted	Prosentandel FGM kvinner 15–49 år
Urbane strøk	31
Rurale strøk	44

Utdanningsnivå	Prosentandel FGM kvinner 15–49 år
Ingen utdanning	55
Barneskole	24
Ungdomsskole eller høyere	16

Kilde: MICS 2016, s. 145.

Typer kjønnslemlestelse

Type kjønnslemlestelse	Deler av kjønnslepper fjernet	Kjønnsleppene snittet	Indre og/eller ytre kjønnslepper sydd sammen	Ikke oppgitt
Prosentandel	63	7	9	21

WHO (2018) har utarbeidet en typologi av fire former for FGM. Ifølge MICS 2016 (s. 145) har rundt 70 prosent av kjønnslemlestedede kvinner gjennomgått type 1 (klitoridotomi, det vil si at klitorishetten er fjernet og at deler av eller hele klitoris er amputert) eller type 2 (klitoridektomi, det vil si klitorisamputasjon, samt at indre kjønnslepper er helt eller delvis fjernet). 9 prosent har gjennomgått type 3 (infibulasjon, det vil si at indre og/eller ytre kjønnsdeler er fjernet og vaginalåpningen sydd sammen). Svært få av inngrepene blir utført av helsepersonell.⁶

Alder ved kjønnslemlestelse

Alder ved inngrepet	Prosentandel
<5	53
5–9	19
10–14	19
15+	8
Ikke oppgitt	2

Kilde: EDS-MICS 2011/2012, s. 332, tabell 17.3.

Flertallet (53 prosent) gjennomgår FGM før de fyller fem. Organisation Nationale pour l'Enfant, la Femme et la Famille (ONEF)⁷ og Fondation Djigui opplyste i 2012 (møter i Abidjan) at det stadig er vanligere at kjønnslemlestelse skjer i dagene rett etter fødsel, uten påfølgende feiring eller seremoni.

Lovforbudet (se under) fører ifølge ONEF til at mange i byene velger å utføre inngrepet så tidlig som mulig, for i størst mulig grad å unndra seg myndighetenes oppmerksomhet. På landsbygda inngår kjønnslemlestelse ofte i en større kulturell kontekst, og skjer kollektivt med jenter fra bestemte alderskull til bestemte tidspunkt. FGM skjer da i full åpenhet, og følges ofte av seremonier og fest, gjerne med tilreisende slektninger til stede.

⁶ Ifølge EDS-MICS 2011/2012 (s. 338, tabell 17.7) ble 94–97 prosent av inngrepene utført av en tradisjonell omskjærer. Så å si ingen av inngrepene ble utført av helsepersonell.

⁷ L'Organisation Nationale pour l'Enfant, la Femme et la Famille (Nasjonal organisasjon for barn, kvinner og familier).

Lovverk mot kjønnslemlestelse

I 1998 ble FGM forbudt ved lov i Elfenbenskysten. Loi N° 98-757 du 23 décembre 1998 portant répression de certaines formes de violences à l'égard des femmes (Lov om kjønnsbasert vold mot kvinner, s. 25) forbyr kjønnslemlestelse og fastsetter strafferammen.

I tillegg fastslår Grunnloven av 2016 (art. 5) forbudet. Det samme gjør artikkel 394 i den nye straffeloven, som ble vedtatt i parlamentet i juni 2019. Straffeloven styrker vernet mot ulike former for vold, deriblant kjønnslemlestelse, og presiserer at også forsøk på FGM er straffbart (MFFE & ONU Femmes 2019, s. 17).⁸

Strafferammen er i henhold til loven av 1998 (art. 2) fengsel i ett til fem år og bøter på 360 000–2 000 000 FCFA⁹ (5630–31 300 NOK). Hvis inngrepet fører til dødsfall, er strafferammen fem til tjue års fengsel. Artikkel 4 fastsetter at også foreldre og slektninger som har kjennskap til eller tilrettelegger for FGM, skal straffes. Det samme gjelder slekt og ektefeller av personen som utfører inngrepet. Organisasjonen 28 Too Many (2018, s. 7) mener at loven bør utvides til å gjelde enhver som ikke melder fra om kjønnslemlestelse, også personer utenfor slekta.

Implementering av lovverket

Loven mot kjønnslemlestelse blir håndhevet kun i begrenset grad, og det finnes lite informasjon om detaljer rundt rettssakene (28 Too Many 2018, s. 5). Under følger en oversikt over straffesaker med hjemmel i lovgivningen etter kjønnslemlestelse. Listen er ikke nødvendigvis uttømmende.

- **Juli 2012:** Ni kvinner ble dømt til ett års betinget¹⁰ fengsel og bøter på 50 000 FCFA (780 NOK) for kjønnslemlestelse av tretti jenter under en kollektiv seremoni. Kvinnene ble dømt i domstolen i Katiola. Dette var den første rettssaken der loven av 1998 ble anvendt (AFP 2012).
- **Februar 2013:** To menn og to kvinner ble dømt til seks måneder i fengsel og en bot på 30 000¹¹ FCFA (470 NOK) hver, for å ha deltatt i kjønnslemlestelsen av tre jenter i landsbyen Zéalé helt vest i landet. En omskjærer fra Guinea foretok inngrepet (AIP 2013).
- **Mars 2015:** En mor ble dømt til ett år i fengsel for delaktighet i kjønnslemlestelsen av sin fire år gamle datter, i Katiola. En slektning som hadde ledsaget henne, ble dømt til ett års fengsel og 360 000 FCFA (5630 NOK). Moren til en fem år gammel jente, som hadde blitt kjønnslemlestet i samme landsby, ble løslatt (AFP 2015).
- **August 2015:** Sju antatte omskjærere ble tatt på fersk gjerning og anholdt under en seremoni i Kounahiri (Nordvest), hvor rundt 60 kvinner var samlet for å kjønnslemleste en rekke jenter og kvinner i alderen 13–22. Flere andre omskjærere klarte å komme seg unna (AIP 2015).

⁸ Elfenbenskysten har videre ratifisert en rekke traktater som fordømmer kjønnslemlestelse. For en detaljert oversikt over disse, se Cedoca (2019, s. 25–26).

⁹ Valutaen i Elfenbenskysten er vestafrikanske CFA-franc (FCFA).

¹⁰ På grunn av kvinnenes alder på mellom 45 og 90.

¹¹ Artikkelen oppgir både 30 000 og 300 000. De fleste som bruker artikkelen som kilde, oppgir 30 000.

- **August 2016:** To kvinner ble arrestert og tiltalt etter at en elleve år gammel jente ble kjønnslemlestet og lagt inn på sykehus som følge av inngrepet. Hendelsen skjedde i Midtre vest (Kautcha 2016). Vi har ikke funnet informasjon om dommen mot de to kvinnene.
- **Juli 2017:** En kvinnelig omskjærer og fire av brødrene hennes ble idømt tre år ubetinget fengsel og bøter på henholdsvis 500 000 FCFA (7738 NOK) og 170 000 FCFA (2631 NOK). Hendelsen skjedde i Danané (Vest), og ble angivelig meldt fra om av lederen for landsbyen (Kautcha 2017).
- **August 2018:** Noen foreldre ble arrestert etter kjønnslemlestelsen av 14 jenter. Andre foreldre, samt omskjæreren, klarte å rømme (Kautcha 2018).

28 Too Many (2018, s. 5) har ikke funnet eksempler på rettssaker mot medisinsk personell som har stått bak kjønnslemlestelse.

Sju saker som gjaldt FGM, ble brakt for retten i perioden 2012–2015, ifølge FNs kvinneediskrimineringskomité (CEDAW 2018, s. 19). Sakene kom opp i Katiola, Danané, Séguéla, Odienné, Bouaké, Tabou og Man.

Et ekspertpanel rapporterte i februar 2018 at det fram til da hadde blitt ilagt 12 fengselsdommer i forbindelse med FGM-saker (Sina 2018). Ifølge det amerikanske utenriksdepartementet ble enkelte saker rettsforfulgt i løpet av 2018 (U. S. Department of State 2019, s. 20).

Til tross for lovforbudet mot FGM, er det Landinfos klare oppfatning at svært få benytter seg av politi- og rettsvesen for å forhindre kjønnslemlestelse. Fremdeles er lovverket ukjent for mange, særlig i rurale omgivelser hvor gjennomsnittlig utdanningsnivå er lavt (Fondation Djigui, møte i Abidjan mars 2012).

Foreningen for kvinnelige jurister (Association des Femmes Juristes de Côte d’Ivoire (AFJCI), møte i Abidjan, mars 2012) forklarte at kvinner i stor grad kvier seg for å bringe slike forhold til politi- og rettsvesen, fordi dette innebærer å eksponere seg selv og familien for omverdenen. Fondation Djigui opplyste på sin side at kvinner ofte tar kontakt med politiet i slike saker, men at politiet da inntar en meglerrolle. Dette bekreftes av 28 Too Many (2018, s. 6), som opplyser at det er vanlig at lokale ledere og politi megler i slike saker.

Cedoca (2019, s. 28) understreker at det på landsbygda er vanlig at konflikter løses gjennom utenomrettslige forhandlinger mellom landsbyledere og lokale politimenn, eller lokalt gjennom sedvanerett. Den afrikanske utviklingsbanken¹² (Rukondo et al. 2015, s. 10) påpeker at mens det har skjedd betydelige framskritt i kodifisert lov, slår sedvaneretten – blant annet knyttet til FGM – ofte uheldig ut for kvinner.

Til tross for at få FGM-saker rettsforfølges, har myndighetene forsterket innsatsen mot vold mot kvinner og barn, herunder FGM, de senere årene. Over store deler av Elfenbenskysten finnes «gender desks» og enheter som spesifikt arbeider med kjønnsbasert vold (VBG-plattformer¹³), opprettet på initiativ fra FN-styrkene som opererte i Elfenbenskysten fram til 2017

¹² Banque africaine de développement.

¹³ Violences basées sur le genre, kjønnsbasert vold.

(ONU CI¹⁴) og USAs ambassade i landet. Det finnes «gender desks» ved 32 politistasjoner, der det i stor grad jobbes med kjønnsbasert vold (Cedoca 2019, s. 27–28).

Både ONEF og Djigui opplyste at det er gjort holdningsskapende arbeid rundt ulike typer vold og overgrep mot kvinner og barn i politi og gendarmeri, og at slike forhold blir tatt mer på alvor enn tidligere. Til tross for dette er den generelle holdningen, både i befolkningen og i politi- og rettsvesen, at slike konflikter skal løses innad i familien eller innenfor tradisjonelle rammer for megling (Fondation Djigui, møte i Abidjan, mars 2012).

Myndighetsbeskyttelse og lokale NGO-ers rolle

Landinfos kilder i Elfenbenskysten opplyste i 2012 at ivorianske myndigheter ikke tilbyr hjelp i form av krisesentre eller lignende til kvinner som frykter kjønnslemlestelse av sine døtre og som har brutt med familien som følge av dette, og Landinfo har ikke grunn til å tro at dette tilbudet er bedre i dag. Imidlertid tilbyr flere statlige organer, som for eksempel Den nasjonale komiteen mot vold mot kvinner og barn (CNLVFE)¹⁵ og de kommunale sosialsentrene juridisk rådgivning, hjemmebesøk, megling og en viss økonomisk støtte til kvinner i en vanskelig situasjon (CNLVFE; Centre Social de Treichville, møter i Abidjan mars 2012).

Det finnes dessuten to instanser på departementsnivå som jobber for barn som har vært ofre for overgrep (Fatimata Diabaté, sitert i Cedoca 2019, s. 27).

Franske myndigheter (OFPRA 2013, s. 167) skriver at NGO-er spiller hovedrollen i kampen mot FGM i Elfenbenskysten, mens myndighetene er en tilleggsaktør. Dette gjelder både ved opplysningskampanjer og i arbeidet for å beskytte ofre. OFPRA skriver i sin rapport fra 2017 (s. 9) at myndighetene er positivt innstilt til NGO-ene, som opererer i full frihet i landet.¹⁶

Landet har et omfattende organisasjonsliv, og det finnes mange lokale og internasjonale organisasjoner som arbeider for kvinner og barns rettigheter, også mot kjønnslemlestelse. Dette er noen av dem (for mer informasjon om hver organisasjon, se OFPRA 2017, s. 9–10):

- Organisation nationale pour l'enfant, la femme et la famille (ONEF)
- Fondation Djigui la Grande Espérance
- Organisation pour les droits et la solidarité en Afrique (OIS Afrique)
- Animation rurale de Korhogo (ARK)
- Organisation des Femmes Actives de Côte d'Ivoire (OFACI)
- Association des Femmes Juristes de Côte D'Ivoire (AFJCI)
- Organisation pour le Développement des activités des Femmes (ODAFEM)
- Association ivoirienne pour la défense des droits des femmes (AIDF)
- Røde Kors

¹⁴ L'opération des Nations Unies en Côte d'Ivoire.

¹⁵ Comité national de lutte contre les violences faites aux femmes et aux enfants.

¹⁶ I 2014 fikk landet en lov som beskytter menneskerettighetsforkjempere.

Lokale NGO-er gir bare i svært begrenset omfang materiell støtte, men kan bidra med juridisk rådgivning og meglings mellom kvinnen og hennes familie. Disse organisasjonene driver i hovedsak holdningsskapende arbeid på lokalplan over tid (ONEF; Fondation Djigui, møter i Abidjan mars 2012).

Beslutningsmønster i familie og nettverk

FGM er en tradisjon med sterke kulturelle røtter blant noen etniske grupper i Elfenbenskysten. Bakgrunnen for praksisen er varierende og kompleks, men knyttes gjerne til sosialisering av unge jenter inn i voksenlivet. For foreldre som tilhører grupper hvor FGM har en stor utbredelse, anses praksisen for å være positiv og til fordel for den som gjennomgår den.

For at en kvinne på eget initiativ skal sette seg opp mot kjønnslemlestelse av datteren sin, må hun ha kunnskaper om og motforestillinger mot praksisen, og robusthet nok til å fremme motforestillingene for familie, nettverk og lokalsamfunn. Slik kunnskap og overbevisning er generelt sett forbeholdt kvinner fra mer ressurssterke miljøer i byene, eventuelt kvinner som har oppholdt seg utenlands, og som har fått nye impulser og ideer. Spørsmålet om hvorvidt en jente skal omskjæres eller ikke, gjør seg derfor sjelden gjeldende i lokalsamfunn i rurale omgivelser hvor FGM er en sterkt forankret tradisjon.

Hvilket handlingsrom har foreldre til å ta et selvstendig valg om å kjønnslemleste datteren?

Dersom spørsmålet om hvorvidt foreldrene ønsker å omskjære eller ikke kommer opp, spiller den geografiske og sosiokulturelle konteksten en avgjørende rolle for hvilket handlingsrom foreldrene har til å ta et individuelt valg. På landsbygda er kjønnslemlestelse ofte et kollektivt ritual for ett eller flere årskull. Når en gruppe jenter nærmer seg alderen for FGM, planlegges begivenheten for hele årskullet samtidig, og lokalsamfunnet feirer begivenheten i fellesskap. I slike omgivelser, som preges av nære relasjoner, felles levesett og sterk konsensus, er rommet for individuelle valg trangt, og få vil ønske eller våge å foreta valg som setter dem utenfor kollektivet.

Personer som bor i byer, har generelt sett et større handlingsrom for individuelle beslutninger enn kvinner på landsbygda. Valget om å kjønnslemleste datteren er i en slik sammenheng i større grad et individuelt valg, særlig dersom foreldrene lever i en egen husholdning og er økonomisk selvhjulpne. I en slik kontekst vil foreldrene ha siste ord i valg som gjelder egen familie, selv dersom de utsettes for sosialt press fra (stor)familie og nettverk. Selv om FGM vanligvis anses som kvinners domene, vil en kvinne likevel sjelden sette seg opp mot ekte-mannens uttrykte vilje (Cedoca 2019, s. 18). Mors, og til syvende og sist fars, egne holdninger til FGM vil derfor være avgjørende.

Hvilke konsekvenser kan det få å ikke omskjære?

Kildene presenterer ikke et entydig bilde av eventuelle konsekvenser det kan innebære for foreldrene eller jenta selv dersom hun ikke omskjæres.

De fleste kildene som Cedoca (2019) har konsultert, synes uansett å være av den oppfatning at konsekvensene ved å ikke omskjære en datter, er forskjellige på landsbygda og i byene. På landsbygda er kjønnslemlestelse, som tidligere nevnt, ofte en kollektiv begivenhet som omfatter ett eller flere årskull samtidig. I en slik kontekst er det lite rom for individuelle valg, og det å

Respons Elfenbenskysten: Kjønnslemlestelse

sette seg opp mot gjeldende normer kan ha en sosial omkostning. I byene, hvor relasjonene er mindre nære, og omgivelsene i mindre grad legger seg bort i hva andre driver med, er handlingsrommet for egne valg betydelig større. I tillegg er kunnskapen om inngrepets potensielt farlige konsekvenser større i byene enn på landsbygda, og det samme er kjennskapet til lovforbudet.

En annen viktig forskjell mellom rurale og urbane områder er hvorvidt FGM-status faktisk er kjent for omgivelsene. I rurale områder, når FGM er en del av en kollektiv feiring for hele lokalmiljøet, er dagen for omskjæring kjent for alle, og en jente som ikke deltar i feiringen, vil stikke seg ut. I byene derimot, hvor beslutningen om kjønnslemlestelse er mer individuell, har ikke storfamilie og lokalmiljø nødvendigvis noen kunnskap om hvorvidt en jente er omskåret eller ikke. Da blir det sosiale presset mindre, og konsekvensene ved å velge å ikke foreta inngrepet færre.

Ifølge kildene til Cedoca (2019, s. 22–25) er dette noen av mulige reaksjoner mot en jente som ikke er omskåret:

- Stigmatisering
- Utestengelse eller avvising fra familienettverk og venner
- Tap av sosial status
- Erting og latterliggjøring
- Lavere status på ekteskapsmarkedet

Samtidig mener enkelte kilder som Cedoca (2019, s. 24) har konsultert, at de sosiale omkostningene ved å velge bort omskjæring, etter hvert har blitt færre. En annen av Cedocas kilder mener at det ikke medfører noen reaksjoner overhodet å velge bort skikken. Også Fondation Djigui og ONEF opplyste til Landinfo i 2012 (møter i Abidjan) at i mange tilfeller får valget om å ikke utføre FGM ingen konsekvens i det hele tatt.

Er det vanlig å bortføre barn for å omskjære dem mot foreldrenes uttrykte vilje?

Bortføring av barn med hensikt å omskjære henne mot foreldrenes uttrykte vilje, er ikke noe rapportert fenomen i Elfenbenskysten.

Som tidligere nevnt, er kjønnslemlestelse i rurale omgivelser en kollektiv hendelse som finner sted for bestemte aldersgrupper til gitte tidspunkter. Feiringen legges ofte til ferier eller høytidsdager som tabaski (id al-adha), slik at slektninger fra andre steder kan være til stede. Inngrepet avsluttes gjerne med en feiring. I en slik sammenheng er det viktig at foreldrene, dersom de ikke ønsker at datteren deres skal kjønnslemlestes, er tydelige og også fysisk passer på datteren for å hindre at slektninger eller andre «tar seg til rette» når de er på ferie eller besøk på opprinnelsesstedet i forbindelse med høytider.

Det er ikke uvanlig at foreldrene sender barnet alene til landsbyen i ferier eller ved behov for avlastning. I befolkningsgrupper som praktiserer kjønnslemlestelse, anses praksisen som noe positivt, og det å inkludere et barn i en slik prosess, ses på som en positiv inkludering av jenta, og gjøres ikke i ond hensikt eller med ønske om å skade barnet. Også her er det avgjørende at foreldrene er tydelige dersom de ikke ønsker å omskjære datteren sin. Foreldre har, generelt sett, siste ord når det gjelder valg for egne barn.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- 28 Too Many (u.å.). *Côte d'Ivoire*. London: 28 Too Many. Tilgjengelig fra <https://www.28toomany.org/country/cote-divoire/> [lastet ned 9. september 2019]
- 28 Too Many (2018, august). *Côte d'Ivoire: The Law and FGM*. London: 28 Too Many. Tilgjengelig fra [https://www.28toomany.org/static/media/uploads/Law%20Reports/cote_divoire_law_report_v1_\(august_2018\).pdf](https://www.28toomany.org/static/media/uploads/Law%20Reports/cote_divoire_law_report_v1_(august_2018).pdf) [lastet ned 3. september 2019]
- AFP, dvs. Agence France Presse (2012, 19. juli). Côte d'Ivoire: Neuf femmes condamnées pour excision, une première. *Jeune Afrique*. Tilgjengelig via <http://www.jeuneafrique.com/actu/20120719T070515Z20120719T070513Z/cote-divoire-neuf-femmes-condamnees-pour-excision-une-premiere.html> [lastet ned 18. september 2019]
- AFP (2015, 25. mars). Côte d'Ivoire : une mère condamnée à un an de prison ferme pour "complicité d'excision". *Abidjan.net*. Tilgjengelig fra <http://news.abidjan.net/h/539639.html> [lastet ned 12. september 2019]
- AIP, dvs. Agence Ivoirienne de Presse (2013, 1. mars). Quatre personnes condamnées pour pratique d'excision à Danané. *Abidjan.net*. Tilgjengelig fra <http://news.abidjan.net/h/453138.html> [lastet ned 12. september 2019]
- AIP (2015, 23. august). Côte d'Ivoire/Mutilation génitale : sept présumées exciseuses arrêtées "en flagrant délit" à Konifla (Kounahiri). *AIP*. Tilgjengelig fra https://www.rti.ci/infos_societe_12663_cote-d-ivoire-mutilation-genitale-sept-presumees-exciseuses-arretees-en-flagrant-delit-a-konifla-kounahiri.html [lastet ned 4. november 2019]
- CEDAW, dvs. Comité pour l'élimination de la discrimination à l'égard des femmes (2018, 25. april). *Quatrième rapport périodique soumis par la Côte d'Ivoire en application de l'article 18 de la Convention, attendu en 2015*. New York: CEDAW. Tilgjengelig fra https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/CIV/CEDAW_C_CIV_4_5929_F.pdf [lastet ned 4. november 2019]
- Cedoca, dvs. Centre de documentation et de recherches (2019, 24. oktober). *Côte d'Ivoire. Les mutilations génitales féminines (MGF)*. Bruxelles: Cedoca. Tilgjengelig fra https://www.cgra.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_cote_divoire_les_mutilations_genitales_feminines_mgf_20191024.pdf [lastet ned 30. oktober 2019]

Respons Elfenbenskysten: Kjønnsllestelse

- [EDS-MICS 2011/2012] (2013, juni). *Enquête Démographique et de Santé et à Indicateurs Multiples de Côte d'Ivoire 2011-2012*. Calverton, Maryland: INS/Côte d'Ivoire & ICF International. Tilgjengelig fra <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR272/FR272.pdf> [lastet ned 4. september 2019]
- [Grunnloven] (2016, 8. november). *LOI n° 2016-886 du 8 novembre 2016 portant Constitution de la République de Côte d'Ivoire*. Tilgjengelig via Journal Officiel de la République de Côte d'Ivoire <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/ivc160760.pdf> [lastet ned 4. september 2019]
- Kandala, N.-B., Ezejimofor, M.C., Uthman, O.A. & Komba, P. (2018, 6. november). Secular trends in the prevalence of female genital mutilation/cutting among girls: a systematic analysis. *BMJ Glob Health* 2018, 1–7. Tilgjengelig fra <https://gh.bmj.com/content/bmjgh/3/5/e000549.full.pdf> [lastet ned 30. oktober 2019]
- Kautcha, D. (2016, 1. september). Côte d'Ivoire: Deux exciseuses mises aux arrêts à Gagnoa. *Koaci*. Tilgjengelig fra https://www.koaci.com/article/archive/2016/09/01/cote-divoire/societe/cote-divoire-deux-exciseuses-mises-aux-arrets-a-gagnoa_101649.html [lastet ned 18. september 2019]
- Kautcha, D. (2017, 17. juli). Côte d'Ivoire: Zouan Hounien, Cinq membres d'une famille écoperent de trois ans de prison ferme pour mutilation génitale. *Ivoire Times*. Tilgjengelig fra <https://www.actualiteivoire.info/societe/cte-divoire-zouan-hounien-cinq-membres-dune-famille-copent-de-trois-ans-de-prison-ferme-pour-mutilation-gnitale/> [lastet ned 4. november 2019]
- Kautcha, D. (2018, 30. august). Côte d'Ivoire: 14 filles excisées à Adiaké, l'exciseuse qui résiderait à Bonoua recherchée. *Koaci*. Tilgjengelig fra https://www.koaci.com/article/archive/2018/08/30/cote-divoire/societe/cote-divoire-14-filles-excisees-a-adiake-lexciseuse-qui-residerait-a-bonoua-recherchee_122805.html [lastet ned 4. november 2019]
- Landinfo (2007, august). *Kjønnslemlestelse av kvinner i Vest-Afrika*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/611/1/611_1.pdf [lastet ned 17. september 2019]
- [Lov om kjønnsbasert vold mot kvinner] (1998, 23. desember). *La Loi n° 98-757 du 23 décembre 1998 portant répression de certaines formes de violences à l'égard des Femmes*. Tilgjengelig via Journal Officiel de la République de Côte d'Ivoire <http://www.gouv.ci/doc/loi%201998%20foncier%20rural.PDF> [lastet ned 11. september 2019]
- MFFE, dvs. Ministère de la Femme, de la Famille et de l'Enfant & ONU Femmes (2019). *Rapport d'évaluation de la mise en oeuvre de la déclaration et du programme d'actions de Beijing +25*. Abidjan: MFFE. Tilgjengelig fra https://www.uneca.org/sites/default/files/uploaded-documents/Beijing25/cote_divoire-beijing25_report.pdf [lastet ned 31. oktober 2019]
- [MICS 2016] (2017, september). *Enquête par grappes à indicateurs multiples - Côte d'Ivoire 2016*. Abidjan: Ministère du Plan et du Développement. Tilgjengelig fra https://mics-surveys-prod.s3.amazonaws.com/MICS5/West%20and%20Central%20Africa/Côte%20d%27Ivoire/2016/Final/Côte%20d%27Ivoire%202016%20MICS_French.pdf [lastet ned 17. september 2019]
- OFPRA, dvs. Office Français de Protection des Réfugiés et Apatrides (2017, 21. februar). *Les mutilations génitales féminines (MGF) en Côte d'Ivoire*. Paris: OFPRA. Tilgjengelig fra https://www.ofpra.gouv.fr/sites/default/files/atoms/files/1702_civ_mgf.pdf [lastet ned 4. september 2019]
- Rukondo, E., Yossa, T. & Kouassi, E.H.Y. (2015, august). *Profile genre pays. République de la Côte d'Ivoire*. Abidjan: Banque africaine de développement. Tilgjengelig fra https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Project-and-Operations/Profil_Genre_C%3%B4te_dIvoire_final_version_Sept_2015.pdf [lastet ned 1. november 2019]
- Sina, J. (2018, 8. februar). Mutilations génitales féminines – la loi toujours foulée aux pieds, des statistiques alarmantes, des bébés excisés. *Pôle Afrique*. Tilgjengelig fra <https://news.abidjan.net/h/630471.html> [lastet ned 4. november 2019]
- [Straffeloven] (2019, juni). *Code pénal*. Tilgjengelig fra <http://loidici.org/loi/2019/08/17/le-code-penal-2019/lois-article-par-article/codes/> [lastet ned 31. oktober 2019]

- U. S. Department of State (2019, 3. mars). *Human Rights Practices Cote D'Ivoire 2018*. Washington D.C.: U. S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://ci.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/29/Cote-dIvoire-HRR-2018-English.pdf> [lastet ned 18. september 2019]
- UNICEF (2013, 22. juli). *Female Genital Mutilation/Cutting: A statistical overview and exploration of the dynamics of change*. New York: UNICEF. Tilgjengelig fra http://www.unicef.org/publications/index_69875.html [lastet ned 14. august 2019]
- UNICEF (2019, februar). *Female Genital Mutilation Country Profiles*. New York: UNICEF. Tilgjengelig fra <https://data.unicef.org/resources/fgm-country-profiles/> [lastet ned 14. august 2019]
- WHO, dvs. World Health Organization (2018, januar). *Female genital mutilation – Fact sheet*. Genève: WHO. Tilgjengelig fra <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/> [lastet ned 14. august 2019]

Muntlige kilder

- Association des Femmes Juristes en Côte d'Ivoire. Møte i Abidjan 21. mars 2012.
- Centre social de Treichville. Møte i Abidjan 28. mars 2012.
- CNLVFE, dvs. Comité national de lutte contre les violences faites aux femmes et aux enfants. Møte i Abidjan 20. mars 2012.
- Fondation Djigui. Møte i Abidjan 26. mars 2012.
- ONEF, dvs. Organisation nationale pour l'enfant, la femme et la famille. Møte i Abidjan 26. mars 2012.

© Landinfo 2020

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.